

INTRODUCCIÓ

1. OBJECTIU

La Comissió d'aquesta *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, III. Lèxic* (PEOLC-Lèxic), de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, ha treballat amb l'objectiu de seleccionar elements del lèxic oral bàsic i disponible de la llengua per tal de facilitar un repertori comú als usuaris i, especialment, als professionals dels mitjans de comunicació de tot el domini, repertori també extensiu als escriptors de cada àrea dialectal. Així, es donen a conèixer, de cada varietat geogràfica, les formes genuïnes i, en general, més esteses, en el conjunt del territori o dins de cada varietat. En aquest darrer cas, d'acord amb els criteris aplicats a les propostes anteriors per a un estàndard oral (de fonètica i de morfologia), s'indica que es tracta de variants d'àmbit restringit, que poden ser usades en cada àrea respectiva en les comunicacions de caràcter públic (una transmissió radiofònica o televisiva, una conferència, un discurs), però tenint en compte que els usuaris poden alternar-les amb les variants d'àmbit general, tant dins de la seva mateixa àrea dialectal, com sobretot en comunicacions d'abast supradialectal. D'altra banda, que una variant sigui originalment d'àmbit restringit no ha d'impedir que sigui usada en altres àrees dialectals si els usuaris qualificats ho consideren estilísticament oportú.

Presentar les equivalències entre unes formes i les altres enriquirà el fons lexical de tots els parlants. D'aquesta manera, aquests veuran que una bona part dels elements lèxics del seu parlar col·loquial són adequats en un discurs formal, la qual cosa els permetrà disposar d'un model de llengua proper a la seva varietat. D'altra banda, també serà bo que parlants d'altres àrees coneguin els mots més propis de la resta. Aquesta PEOLC-Lèxic pretén fer compatible que, per exemple, un valencià utilitzi *hui* i *llanda* en l'àmbit de la seva varietat, i que sàpiga que *avui* i *llauna* són mots d'altres varietats i d'extensió més àmplia, que ha de conèixer i que pot utilitzar —és una opció— dins d'un marc comunicatiu més ampli. Alhora, un parlant del dialecte central, posem per cas, ha de saber que *eixir* pot conviure amb *sortir* amb total naturalitat en un llenguatge estàndard.

Aquesta PEOLC-Lèxic també té en compte la variació funcional; d'aquesta manera s'indica, sempre que cal, la pertinença a registres marcats pel grau alt o baix de formalitat. Els mots no marcats pertanyen a un registre de formalitat mitjana.

La vida actual, com a conseqüència del progrés de la tecnologia i de l'augment de les relacions internacionals, ha generat un cúmul de mots nous susceptibles d'aparèixer en els mitjans de comunicació. Aquesta PEOLC-Lèxic els ha tingut en compte, en bona mesura, perquè els usuaris en coneguin l'adopció (per exemple, *caipirinha*), l'adaptació a la grafia (per exemple, *càtering*) o a la fonètica (per exemple, *baguet*) del català, o bé sàpiguen quin és l'equivalent correcte (per exemple, *maquinari* per *hardware**).

Si ja es remarcava la complexitat de l'elaboració de les propostes per a un estàndard oral de fonètica i de morfologia, no és menor la de l'estàndard lèxic, atesa la naturalesa menys sistemàtica del vocabulari, els seus límits conceptuals a voltes poc definits i la seva distribució geogràfica desigual. En fer aquesta PEOLC-Lèxic, continuem una tradició de la lexicografia històrica catalana.

2. PRECEDENTS

Les obres més importants de la lexicografia catalana, ja d'ençà del segle XV, han anat incorporant un bon nombre de variants territorials. Les *Regles d'esquivar vocables o mots grossers o pagesívols*, atribuïdes al valencià Bernat Fenollar i al català Jeroni Pau (vers 1492), van preconitzar no solament les opcions lèxiques més cultes sinó també les més prestigioses diatòpicament. El valencià Joan Esteve (1472) i el català Gabriel Busa (1507) alternaven variants com *guineu* i *rabosa*. Al segle XVI, el gironí Onofre Pou (1580) va agermanar la forma catalana central amb la valenciana («*solc* o *rega*»). Més endavant, Pere Torra (1640) sovint accepta tant la variant oriental com l'occidental (*llombrígol* / *melic*).

Al segle XIX, lexicògrafs com el català Joaquim Esteve (1803) i el valencià Pere Labèrnia (1839) tendeixen a preferir les variants més esteses a Catalunya i a marcar com a «territorials» els mots desusats a l'àrea central. En canvi, el valencià Josep Escrig (1851) incorpora alguns noms més característics de l'àrea central, com *tardor*. Encara que Pompeu Fabra (1932) va donar preferència a les variants del català central al *Diccionari general de la llengua catalana* (1932), no va deixar d'incorporar-hi les més notables dels altres territoris, sobretot si eren continuadors de la llengua clàssica. No cal dir que el *Diccionari català-valencià-balear* (1930-1962), d'Antoni Maria Alcover, Francesc de B. Moll i Manuel Sanchis Guarner, i el *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* (1980-2001), de Joan Coromines, són les millors mostres de la integració de tota la riquesa lèxica de la nostra llengua. Finalment, l'any 1995, el *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans va ampliar notablement els diatopismes balears i occidentals. També el *Diccionari valencià* (1995), de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, i el *Diccionari normatiu valencià* (2014), de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, van integrar les preferències regionals i les més generals.

Aquesta actitud participativa es fonamenta en l'escassa diferenciació dels nostres parlars i en el caràcter composicional de la normativa de la llengua catalana sancionada per l'IEC, que ha optat per un model de llengua respectuós amb alternatives diatòpiques, sàviament

seleccionades, que assegurin la unitat de la llengua i, alhora, l'adhesió dels parlants a aquest model lingüístic.

3. EQUIP DE TREBALL I CONTROL

Seguint el model de les comissions paral·leles de l'estàndard oral, la de fonètica, que publicà el resultat dels seus treballs l'any 1990, i la de morfologia, que ho feu el 1992, es va constituir una comissió de lèxic de la qual van fer part, al llarg de la gestació de l'obra, entre onze i nou membres, representants de totes les varietats dialectals, els quals, amb l'ajut d'un tècnic lingüístic, han tingut reunions mensuals des del gener de 1995, els resultats de les quals han estat exposats i comentats en successives presentacions fetes a la Comissió de Lexicografia, a la Secció Filològica i a les Oficines Lexicogràfiques, a més de revisions dutes a terme, a partir del text redactat, per membres de la Secció Filològica i per especialistes externs.

4. MÈTODE

Per a la selecció de formes, no disposem d'estudis exhaustius sobre el vocabulari oral bàsic de cada dialecte. Considerant que també formen part d'aquest estàndard els mots de caràcter disponible, hem tingut en compte: *a)* les entrades del *Diccionari de la llengua catalana* de l'IEC, 2007 (DIEC2) i del *Diccionari manual de la llengua catalana* de l'IEC (2000); *b)* els dos mil mots de major freqüència del Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana (CTILC); *c)* els grans reculls lexicogràfics (*Diccionari català-valencià-balear*, *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, Neoloteca i Cercaterm del Termcat, etc.); *d)* els camps semàntics del *Gran diccionari de la llengua catalana*, d'Enciclopèdia Catalana; *e)* llibres d'estil dels mitjans de comunicació (Vilaweb, ÉsAdir, IB3, etc.); *f)* diversos vocabularis bàsics; *g)* pòsters temàtics publicats per diverses entitats administratives i mitjans de comunicació sobre àrees conceptuals varies (ocells, bolets, peixos, mamífers, vegetals, etc.); *h)* la competència lingüística, aplicada a cada varietat dialectal, dels membres de la comissió redactora, així com la de diversos lingüistes als quals s'ha sotmès aquesta PEOLC-Lèxic a consulta. També hem tingut en compte termes específics d'algunes manifestacions culturals tradicionals molt arrelades al país.

5. ESTADÍSTICA

La PEOLC-Lèxic constitueix un corpus que recull 24.038 unitats lèxiques (23.125 en el corpus general, 913 a la secció algueresa).

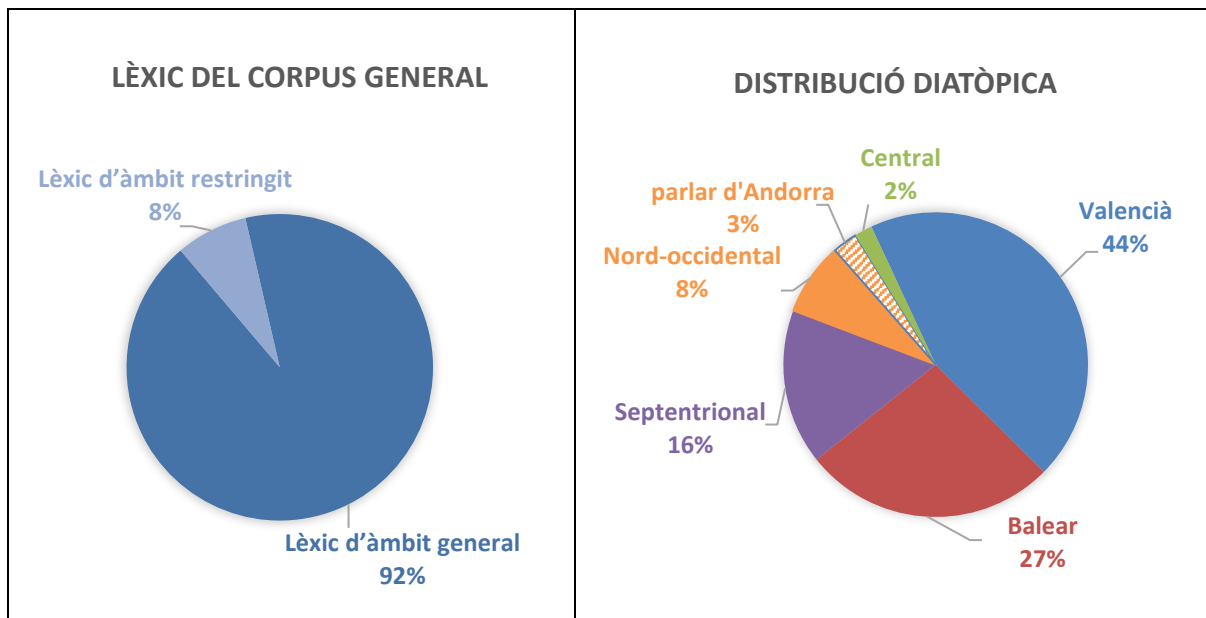
De les 23.125 unitats lèxiques del corpus general, 21.385 són d'àmbit general (compartides per dos o més dialectes) i 1.740 són d'àmbit restringit (lèxic propi d'un dialecte).

Les 1.740 unitats lèxiques d'àmbit restringit representen un 7,5 % del corpus general, amb la distribució diatòpica següent: valencià (V), 771; balear (B), 469; septentrional (S), 286; nord-occidental (N), 133 (més 45 unitats pròpies del parlar d'Andorra); central (C), 36. Pel que fa al

dialecte central, la poca representació de lèxic específic d'aquest dialecte s'explica pel fet que la major part del lèxic és compartit per la llengua general.

En conjunt, malgrat la notable atenció a la presència diatòpica, destaca una vegada més la unitat de la llengua, tal com es veu en els gràfics de la figura.

FIGURA. *Distribucions del corpus de la PEOLC-Lèxic*

6. CRITERIS DE PRESENTACIÓ

Aquesta PEOLC-Lèxic està estructurada en tres apartats: el «Corpus general», que constitueix el gros de l'obra; la «Secció algueresa», que és presentada en un apartat específic pel fet que aquest dialecte conté un gran nombre d'elements forans, i l'«Annex: Unitats lèxiques d'àmbit restringit», que recull el repertori de les formes d'àmbit restringit que figuren en el corpus general, classificades per dialectes.

Tot i que la PEOLC-Lèxic no pretén ésser una obra lexicogràfica, l'organització d'aquest repertori lèxic fa que, si més no des del punt de vista de la presentació, mostri trets característics d'un diccionari general (entrades i subentrades; entrades amb definicions), o bé d'un vocabulari amb entrades sense definicions, o bé d'un diccionari de sinònims (entrades amb formes concurrents o geosinònims).

7. ORGANITZACIÓ GENERAL

El corpus de la PEOLC-Lèxic està organitzat en entrades i subentrades.

Les entrades es presenten ordenades alfabèticament i, quan escau, contenen remissions. Les entrades, presentades seguint els criteris del DIEC2, hi figuren acompanyades de la categoria lèxica.

absis *m.*

absoldre *v. tr.*

absolut -a *adj.*

Les subentrades són locucions i unitats sintagmàtiques. Es troben, en general, sota l'entrada del nucli sintàctic corresponent, ordenades alfabèticament i acompanyades de la categoria. Pel que fa a la descripció, tenen el mateix comportament d'una entrada.

serena *f.*

a la serena *loc. adv.* 'a camp ras, durant la nit'

7.1. DISTINCIÓ D'ÀMBITS

D'acord amb les anteriors propostes referents a la fonètica i a la morfologia, pel que fa a l'àrea geogràfica dels mots, distingim entre

- A) àmbit general
- B) àmbit restringit.

A) Pertanyen a l'**àmbit general** els mots usats almenys en dos dels cinc dialectes de referència (balear, central, nord-occidental, septentrional i valencià). Constitueixen la major part dels mots inclosos en aquesta PEOLC-Lèxic i presenten la informació següent:

A.1) En forma d'entrades simples

A.1.1) Sense definició: aquesta PEOLC-Lèxic va adreçada a persones que ja coneixen la llengua; per tant, en mots que formen part del llenguatge habitual i que trobem documentats al DIEC2, no cal cap tipus d'informació (en cas de dubte, cal consultar el diccionari).

abdicar *v. tr. i intr.*

abella *f.*

balanç *m.*

badoc -a *adj. i m. i f.*

A.1.2) Acompanyades d'una definició sintetitzada: quan es recullen accepcions diferents d'un mot (si aquest no va seguit d'altres formes concurrents o geosinònimes i, per tant, cal aclarir-ne breument el significat per a poder-lo distingir d'una altra accepció), o bé quan es tracta d'entrades o sentits no inclosos al DIEC2.

ballador¹ -a *adj. i m. i f.* 'afeccionat a ballar' / **dansador¹ -a**

ballador² -a *adj.* 'que es pot ballar, que fa de bon ballar' / **ballable** / **dansador² -a**

gastament₍₁₎ *m.* ‘acció de gastar’

gastament₍₂₎ *m.* ⇒ **avortament**

vaporadora* *f.* ‘recipient per a coure verdures al vapor’

baguet* *f.* ‘barra de pa llarga i estreta, d’origen francès’

A.2) Alternant amb formes concurrents o geosinònims d’una gran extensió

A.2.1) Separades per una barra (/): quan hi ha dues formes al mateix nivell, amb alternança de la seva distribució. En aquest cas, la forma paral·lela n’aclareix el significat.

espill *m.* / **mirall**

mirall *m.* / **espill**

llombrígol *m.* / **melic**

melic *m.* / **llombrígol**

A.2.2) Separades per una fletxa (⇒): quan, en una parella de mots, l’entrada correspon a una forma que no es considera variant prioritària o no coneix la mateixa tradició que la forma concurrent, tot i ser d’àmbit general. Aleshores, la forma en qüestió remet a la forma prioritària, a l’entrada de la qual consten ambdues formes:

afaitat *m.* ⇒ **afaitada** *f.*

afaitada *f.* / **afaitat** *m.*

caldo *m.* ⇒ **brou**

brou *m.* / **caldo**

En els casos en els quals concorren tres o més formes, se n’ha triat una com a forma prioritària, acompanyada de la resta de geosinònims o mots concurrents. Si consultem l’entrada corresponent a aquests darrers, una fletxa ens remetrà a l’entrada de la forma preferent, on l’usuari trobarà el repertori sencer de mots ordenats alfabèticament. La forma prioritària pot haver estat elegida pel criteri de més àmplia tradició, pel de major extensió geogràfica o bé seguint la guia de remissions del DIEC2.

infant₍₁₎ *m.* / **al·lot***₍₁₎ **al·lota** *m.* *i.f.* (B) / **boix**² **boixa** *m.* *i.f.* (B) / **criatura** *f.* / **fillet** **fileta** *m.* *i.f.* (B)
 / **mainatge** (S) / **marrec**₍₁₎ **marreca** *m.* *i.f.* / **minyó**₍₁₎ **minyona** *m.* *i.f.* / **monyicot**↓ (V) / **nen** **nena** *m.* *i.f.*
 / **nin**₍₁₎ **nina** *m.* *i.f.* / **pallago*** **pallaga** *m.* *i.f.* (S) / **pàrvul** **pàrvula** *m.* *i.f.* / **vaiet** **vaieta** *m.* *i.f.* / **xic**₍₃₎
xica *m.* *i.f.* / **xicon***₍₁₎ **xicona** *m.* *i.f.* (V) / **xiquet**₍₂₎ **xiqueta** *m.* *i.f.*

al·lot*₍₁₎ **al·lota** *m.* *i.f.* (B) ⇒ **infant**₍₁₎ *m.*

boix² **boixa** *m.* *i.f.* (B) ⇒ **infant**₍₁₎ *m.*

criatura *f.* ⇒ **infant**₍₁₎ *m.*

fillet filleta *m. i f.* (B) ⇒ **infant**₍₁₎ *m.*

mainatge *m.* (S) ⇒ **infant**₍₁₎

marrec₍₁₎ **marreca** *m. i f.* ⇒ **infant**₍₁₎ *m.*

minyó₍₁₎ **minyona** *m. i f.* ⇒ **infant**₍₁₎ *m.*

monyicot↓ *m.* (V) ⇒ **infant**₍₁₎

nen nena *m. i f.* ⇒ **infant**₍₁₎ *m.*

nin₍₁₎ **nina** *m. i f.* ⇒ **infant**₍₁₎ *m.*

pallago* **pallaga** *m. i f.* (S) ⇒ **infant**₍₁₎ *m.*

pàrvul pàrvula *m. i f.* ⇒ **infant**₍₁₎ *m.*

vaiet vaileta *m. i f.* ⇒ **infant**₍₁₎ *m.*

xic₍₃₎ **xica** *m. i f.* ⇒ **infant**₍₁₎ *m.*

xicon*₍₁₎ **xicona** *m. i f.* (V) ⇒ **infant**₍₁₎ *m.*

xiquet₍₂₎ **xiqueta** *m. i f.* ⇒ **infant**₍₁₎ *m.*

Les formes alternants només porten indicació de categoria si aquesta és diferent respecte de la de la forma prioritària.

paviment *m.* / **sòl de terra*** (V) / **terra**₍₂₎ / **trebol***₍₂₎, **trespol**⁺₍₁₎ (B)

pomera *f.* / **pomer** *m.* / **maçanera** (N), **mançanera** (N)

A.2.3) Separades per una coma (,): quan es tracta de variants formals (variants fonètiques i morfològiques). S'ordenen alfabèticament després de la forma principal. Les variants formals han de coincidir en la categoria, la qual s'especifica al final de la sèrie de variants.

ansa, nansa¹ *f.*

nansa¹ *f.* ⇒ **ansa**

motlle, motle, motllo, motlo *m.*

motle *m.* ⇒ **motlle**

motllo *m.* ⇒ **motlle**

motlo *m.* ⇒ **motlle**

embós [*pl.* -ossos], **embús** *m.* / **embossament**², **embussament**

embús *m.* [*pl.* -ussos] ⇒ **embós**

embossament² *m.* ⇒ **embós**

embussament *m.* ⇒ **embós**

B) Pertanyen a l'àmbit **restringit** els mots propis només d'un dialecte. Les varietats geogràfiques que s'esmenten, a voltes amb un valor aproximatiu (car el mot pot no estendre's

a tota l'àrea dialectal, o bé estendre's més enllà de l'àrea pròpia del dialecte, com en el tortosí respecte del valencià), s'indiquen de la manera següent:

- (B) = *balear*
- (C) = *central*
- (N) = *nord-occidental*
- (S) = *septentrional*
- (V) = *valencià*.

Hem considerat oportú incorporar mots propis de l'àmbit estatal andorrà que fan referència, sobretot, al registre juridicoadministratiu, i també alguns mots patrimonials. S'especifiquen amb l'etiqueta (Andorra):

comú₍₂₎ *m.* (Andorra) 'govern d'una parròquia'

pitavola *f.* (Andorra) ⇒ **papallona**

El fet que un mot vagi acompanyat de la indicació geogràfica no significa que en el mateix territori no hi hagi sinònims de més extensió. Per exemple, el fet que *aplegar* estigui marcat com a mot valencià (V) no implica que *arribar*, també ben usual en valencià i, alhora, equivalent més general, no sigui també un mot vàlid per a un parlant valencià.

Habitualment, les formes d'àmbit restringit remetent al mot més general:

barrumbada *f.* (B) ⇒ **ruixat** *m.*

eixavuiro *m.* (C) ⇒ **esternut**

codís *m.* [pl. -issos] (N) ⇒ **còdol**

clucull *m.* (S) ⇒ **becaina** *f.*

creïlla *f.* (V) ⇒ **patata**

Les formes pròpies únicament del dialecte alguerès van a l'apartat específic per a aquest parlar, marcades de la manera següent:

(A) = *alguerès*

Les formes pròpies d'aquest dialecte apareixen en un apartat diferenciat pel fet que el seu sistema conté un gran nombre d'elements forans (procedents del sard, de l'italià i del castellà) que, en el marc general d'aquesta PEOLC-Lèxic, serien inadequats en relació amb els altres dialectes, però que alhora són molt presents en el parlar de l'Alguer. Atenent a la situació particular de l'alguerès, cada vegada que aquests manlleus conviuen amb altres mots d'àmbit més general, hem inclòs les dues opcions. Cal recordar que el corpus general ja inclou la selecció de formes algueresses compartides amb la resta de parlars i que, per tant, són comunes.

7.2. NIVELLS DE FORMALITAT

Atès que l'estàndard admet diversos nivells de formalitat, distingim, a grans trets:

a) Mots, locucions o variants adequats per a un **registre formal**, elevat. Són marcats amb el signe (↑).

sement↑ *f.* ⇒ **llavor**

llavor *f.* / **grana**₍₁₎ / **sement**↑ / **pepita**

coldre una malaltia↑ *loc. verb.* ⇒ **covar una malaltia**

covar una malaltia *loc. verb.* / **coldre una malaltia**↑

furóncol↑ *m.* ⇒ **floronco**

floronco, **furóncol**↑ *m.*

b) Mots, locucions o variants adequats per a un **registre informal**, que inclou des de mots d'àmbit familiar, usos col·loquials, fins a mots despectius o vulgars. Són marcats amb el signe (↓).

mama¹↓ *f.* ⇒ **mare**

mamà↓ *f.* [pl. -às] ⇒ **mare**

mare *f.* / **mama**¹↓, **mamà**↓

teca¹↓ *f.* ⇒ **menjar**² *m.*

menjua↓ *f.* ⇒ **menjar**² *m.*

menjuga^{*}↓ *f.* (V) ⇒ **menjar**² *m.*

menjar² *m.* / **menjua**↓, **menjuga**^{*}↓ (V) *f.* / **teca**¹↓ *f.*

tenir collons₍₂₎↓ *loc. verb.* ⇒ **tenir barra**↓

tenir morro↓ *loc. verb.* ⇒ **tenir barra**↓

tenir barra↓ *loc. verb.* / **tenir collons**₍₂₎↓ / **tenir morro**↓

venga^{*}↓ *interj.* ⇒ **vinga**

vinga, **venga**^{*}↓ *interj.*

7.3. TRACTAMENT DE L'HOMONÍMIA

Els mots homònims, és a dir, d'origen diferent però que coincideixen formalment, distingits seguint els criteris de les fonts lexicogràfiques de referència, són numerats amb superíndexs.

baga¹, **obaga** *f.* / **bac³** *m.* / **bagueny** *m.* / **ombria**

baga² *f.* ‘nus o llaçada’

llucet^{*1} *m.* ‘peix’

llucet^{*2} *m.* (S) ⇒ **llamp**

7.4. TRACTAMENT DE LA POLISÈMIA

Els sentits diferents d'un mot són numerats amb subíndexs entre parèntesis (aquesta numeració pot coincidir o no amb el número d'accepció del DIEC2 perquè la PEOLC-Lèxic no sempre en recull totes les accepcions).

adob⁽¹⁾ *m.* ‘ingredient o substància per a adobar’

adob⁽²⁾ *m.* ⇒ **reparació** *f.*

mudar⁽¹⁾ *v. tr. i intr.* ⇒ **canviar⁺(1)**

mudar⁽²⁾ *v. tr.* / **endiumenjar**

mudar⁽³⁾ *v. intr. pron.* ‘anar a viure en un altre lloc’

maneta⁽¹⁾ *f.* ‘peça o part d'una màquina o d'una eina destinada a posar-hi la mà’

maneta⁽²⁾ *f.* / **manovella** / **manubri** *m.* / ~~**manivela**~~

maneta⁽³⁾ (del rellotge) *f.* ⇒ **busca¹(2)**

maneta⁽⁴⁾ *f.* ⇒ **mà de morter**

Els mots que són homònims i polisèmics alhora van indicats de la manera següent:

volt¹(1) *m.* ‘circumferència o perímetre d'un lloc, d'un cos rodó, prismàtic’

volt¹(2) *m.* ⇒ **tomb⁽³⁾**

volt² *m.* ‘unitat de força electromotriu i de diferència de potencial’/ ~~**vòltio**~~

7.5. TRACTAMENT DE LA SINONÍMIA

D'acord amb el criteri indicat anteriorment, els sinònims i geosinònims van separats per una barra (/). La sinonímia total és difícil que es produeixi (sovint hi ha diferències de matís semàntic, d'extensió territorial, etc. de cadascun dels mots) i, per tant, no totes les formes alternants d'una llista són utilitzables en qualsevol context. Quan més d'un tret distintiu coincideix en una forma, es considera que la relació és de **sinonímia parcial**, i el mot en qüestió va marcat amb el signe (+).

seny *m.* / **enteniment**⁺ / **senderi**⁺ / **trellat**⁺(₂) (*V*)

enteniment *m.* ⇒ **seny**⁺

senderi *m.* ⇒ **seny**⁺

trellat(₂) *m.* (*V*) ⇒ **seny**⁺

acariciar *v. tr.* / **acaronar**⁺(₁) / **amanyagar**

acaronar(₁) *v. tr.* ⇒ **acariciar**⁺

7.6. MOTS O SENTITS NO DOCUMENTATS AL DIEC2

Els mots o sentits no documentats a la segona edició del *Diccionari de la llengua catalana* de l'IEC (DIEC2) es marquen amb un asterisc (*). Es classifiquen en dos grups:

a) Mots genuïns vàlids per a un registre estàndard (i variants o accepcions no documentades de mots que figuren al DIEC2). Hi són inclosos perquè són genuïns i han arrelat en l'ús oral.

escaiar-se* (una salsa) *v. intr. pron.* (B) ⇒ **negar**²(₂) *v. tr. i intr. pron.*

picaport* *m.* ⇒ **picaporta**

prenyat -ada (aplicat a femella) *adj. i f.** ⇒ **embarassat -ada** (aplicat a dona) *adj. i f.*

b) Neologismes amb difusió àmplia als mitjans de comunicació. Des de mots formats per mecanismes de la pròpia llengua, fins a manlleus, que poden conviure amb una forma adaptada.

geolocalització* *f.* 'localització geogràfica d'un dispositiu mòbil a partir d'ones de ràdio'

performance* *f.* [angl.] 'manifestació artística de caràcter pluridisciplinari en què es busca impressionar el públic'

melodia publicitària* *f.* 'en publicitat i comunicació, composició musical breu identificadora d'una marca'
/ **jingle*** *m.* [angl.]

jingle* *m.* [angl.] ⇒ **melodia publicitària*** *f.*

Quan la forma adaptada o adoptada ja es considera que ha substituït el manlleu i, per tal de controlar les denominacions foranes, el manlleu es tracta com a forma no admesa.

quota [de pantalla]* *f.* 'percentatge d'audiència d'un programa o d'un canal mediàtic en relació amb el total d'audiència' / **share** *m.* [angl.]

share *m.* [angl.] ⇒ **quota [de pantalla]*** *f.*

En els manlleus s'indica, entre claudàtors, la llengua d'origen.

7.7. MOTS NO ADMESOS

Mots aliens al sistema lingüístic que tenen una alternativa genuïna. Alguns mots que resulten d'una interferència, però molt usuals en la llengua oral, són consignats per tal d'indicar-ne la forma corresponent genuïna i adequada. Tals mots hi són presentats com a entrades, però en negreta cursiva i ratllats, i s'apunten al final de la sèrie de la qual formen part.

~~*aterrissar*~~ v. intr. ⇒ **aterrar**₍₂₎

aterrar₍₂₎ v. intr. 'un aparell volador, un ocell, prendre terra' / ~~*aterrissar*~~

~~*despreciar*~~ v. tr. ⇒ **menysprear**

menysprear v. tr. / **desdenyar** / **menystenir** / **menysvalorar** / ~~*despreciar*~~

Tal com hem apuntat anteriorment, no s'admeten tampoc certs manlleus per als quals hi ha una proposta de forma adaptada.

xou d'impacte* m. 'tipus de xou televisiu' / ~~*reality-show*~~ [angl.]

~~*reality-show*~~ m. [angl.] ⇒ **xou d'impacte***

Pel que fa a la interferència, s'exclouen d'aquest tractament els mots d'àmbit restringit de l'alguerès.

7.8. PRECISIONS SEMÀNTIQUES I SINTÀCTIQUES

Les precisiones semàntiques i sintàctiques, que fan més entenedores les descripcions dels usos, es marquen amb parèntesis.

a) Complement obligatori o complement explicatiu:

atiar₍₂₎ (un gos) v. tr. / **abordar**₍₂₎ (B) / **abuixar** / **afuar** (B) / **aquissar** / **aürtar***₍₂₎ (V)

abordar₍₂₎ (un gos) v. tr. (B) ⇒ **atiar**₍₂₎

abuixar (un gos) v. tr. ⇒ **atiar**₍₂₎

afuar (un gos) v. tr. (B) ⇒ **atiar**₍₂₎

aquissar (un gos) v. tr. ⇒ **atiar**₍₂₎

aürtar*₍₂₎ (un gos) v. tr. (V) ⇒ **atiar**₍₂₎

taló₍₁₎ (del peu) *m.*

taló₍₂₎ (del banc) *m.* / **xec**

taló₍₃₎ (del calçat) *m.* / **tacó**₍₄₎

combinat*₍₂₎ (+ de + ‘tipus de licor’) *m.* / **cubalibre***₍₂₎ [cast.] / **cubata***₍₂₎↓

cubalibre*₍₂₎ (+ de + ‘tipus de licor’) *m.* [cast.] ⇒ **combinat***₍₂₎

cubata*₍₂₎↓ (+ de + ‘tipus de licor’) *m.* ⇒ **combinat***₍₂₎

b) Funcionament gramatical:

acostumar₍₂₎ (+ a/de + *inf.*) *v. aux.* / **soler**² (+*inf.*)

soler² (+ *inf.*) *v. aux.* ⇒ **acostumar**₍₂₎ (+a/de +*inf.*)

cessar₍₂₎ (+ de + *inf.*) *v. aux.* ‘deixar de fer, d’esdevenir-se, allò que indica l’infinitiu’

fins₍₂₎ *adv.* / **àdhuc**↑ / **fins i tot** *loc. adv.* / **i tot** (posposat) *loc. adv.* / **inclús** / **incolòs**²

i tot (posposat) *loc. adv.* ⇒ **fins**₍₂₎ *adv.*

rompre₍₂₎ (+ a + *inf.*) *v. aux.* i *tr.* ‘començar bruscament (una acció)’

7.9. OPCIONALITAT EN LES SUBENTRADES

Les subentrades (locucions i unitats sintagmàtiques) poden tenir formes alternatives que són resultat de l’elisió d’un element de la subentrada. Aquests elements optatius es marquen amb claudàtors.

saber¹₍₁₎ *v. tr.* i *intr.*

fer [a] **saber** *loc. verb.* ⇒ **assabentar**₍₁₎ *v. tr.*

gafa₍₁₎ *f.*

gafa [d’estendre] *f.* ⇒ **agulla d’estendre**

8. INSTRUCCIONS D’ÚS

8.1. INFORMACIÓ D’UNA ENTRADA

Una entrada o subentrada de la PEOLC-Lèxic pot portar associada informació diversa que, tal com hem explicat anteriorment, a vegades s’identifica amb un símbol. La informació i els símbols que la representen són els següents:

entrada (forma flexiva del femení en *adj.* / forma sencera del femení en *m. i f.*)

sense documentació al DIEC2: *

quasisinonímia: +

homonímia: 1,2, 3...

polisèmia: (1), (2), (3)...

registre formal: ↑

registre informal: ↓

informació sintàctica o semàntica: funció gramatical / complement obligatori o explicatiu: ()

categoria lèxica

llengua d'origen: []

informació morfològica: plural irregular: [-...] o invariable: [inv.]

varietat dialectal: ()

definició: '...'

L'ordre seqüencial de la visualització d'una entrada que actualitza totes les informacions possibles és el següent:

entrada^{*+1}(1)↑↓ (**desinència de gènere/forma femenina**) (informació sintàctica o semàntica) *cat. gram.*
[llengua d'origen] [informació morfològica] (dialecte) 'definició'

Les entrades no admeses van en ***negreta cursiva i ratllades***.

Les subentrades (locucions o unitats sintagmàtiques) tenen el mateix comportament d'una entrada, però per la seva pròpia naturalesa no porten associada informació morfològica (una subentrada és una unitat lèxica composta per una combinació fixa de mots) ni poden presentar homonímia (una subentrada depèn d'una entrada).

L'ordre seqüencial de la visualització d'una subentrada que actualitza totes les informacions possibles és el següent:

subentrada^{*+(1)}↑↓ (part optativa de la forma sencera [...]) (informació sintàctica o semàntica) *cat. gram.*
[llengua d'origen] (dialecte) 'definició'

8.1.1. Entrades i subentrades

Les entrades s'organitzen alfabèticament.

Les expressions llatines tenen entrada pròpia i estan alfabetitzades pel sistema discontinu, és a dir, mot a mot.

de² *prep.*

de facto *loc. adv. i loc. adj.* [ll.]

Els mots lligats, mots que només apareixen formant part d'una locució, tenen entrada com a mots independents, sense categoria, i tenen associada la locució de la qual formen part.

amagatall *m.*

amagatons

d'amagatons *loc. adv.* ⇒ **d'amagat**

amagatotis

d'amagatotis *loc. adv.* ⇒ **d'amagat**

Les subentrades que són locucions figuren dins l'entrada que correspon al seu nucli sintàctic: **perdre els estreps**, a l'entrada **perdre**. Les locucions amb dos nuclis, que contenen una coordinació, apareixen a l'entrada del primer nucli: **a tort i a dret**, a l'entrada **tort**. Les locucions verbals amb verbs d'un significat molt general o amb verbs molt productius (*ésser, estar, semblar, fer, tenir, donar, anar*, etc.) figuren dins l'article corresponent al nucli de la resta de la locució: **fer la rosca**, a l'entrada **rosca**.

Les subentrades que són unitats sintagmàtiques figuren dins l'entrada que correspon al seu nucli semàntic: **bona tarda**, a l'entrada **tarda**.

8.1.2. Categoria lèxica

En les entrades, les categories són acumulables i combinables. D'aquesta manera, quan no s'especifica un sentit d'un mot, aquest acumula les categories que li són pròpies: categories lèxiques nominals, **malalt -a** *adj. i m. i f.*; o subcategorització en entrades verbals: **condensar** *v. tr. i intr. pron.*

Les entrades que no duen categoria són: els mots lligats, **esquitllentes**, i alguns mots residuals de difícil categorització, **rai, etcètera**.

Per als mots gramaticals, tenint en compte que les categories establertes per la *Gramàtica de la llengua catalana*, de l'IEC, fan referència a trets més aviat semàntics, s'especifica el valor funcional entre parèntesis. Constitueixen una llista tancada:

dem. (especif.), dem. (pron.), dem. (adv.)

quant. (especif.), quant. (pron.), quant. (adv.)

indef. (especif.), indef. (pron.), indef. (adv.)

rel. (especif.), rel. (pron.), rel. (adv.)

La relació de totes les categories la trobareu a la llista de símbols i abreviatures.

En les subentrades que són locucions, les categories són: *loc. adj., loc. adv., loc. conj., loc. interj., loc. prep., loc. verb.* No hi ha codi de locució nominal perquè moltes vegades les construccions nominals són a mig camí entre una locució i una unitat sintagmàtica (per exemple, en les estructures N + Adj. sovint el resultat és un tipus de N); per tant, des del punt de vista de la categorització, arrossegueu la categoria lèxica de l'entrada: **boira baixa** *f.*

En les subentrades que són unitats sintagmàtiques, la categoria és la mateixa de l'entrada.

8.1.3. Representació del femení

Les formes de femení es representen al costat de la forma masculina de l'entrada. Seguint els criteris del DIEC2, en els adjectius, la forma femenina s'indica mitjançant la terminació i va precedida d'un guionet: **bast -a adj.** En els adjectius en què la forma femenina comporta altres canvis ortogràfics, es posa la terminació del femení a comptar des de la vocal tònica inclusivament: **blavós -osa adj.**, o bé la forma femenina sencera: **borni bòrnia adj.**, **bla blana adj.**

En els noms de doble gènere i referent sexuat, amb categoria lèxica *m. i f.*, es consigna, al costat de la forma masculina, la forma femenina sencera: **nen nena m. i f.**; **fill filla m. i f.**; **magistrat magistrada m. i f.** En els noms d'animals, però, la forma masculina i la forma femenina es representen en entrades diferents. **tigre m.** és una entrada, i **tigressa f.** és una altra entrada.

8.1.4. Representació del plural

Si un nom només és entrada per a un sentit plural (encara que al DIEC2 sigui singular), la desinència de nombre és explícita en la forma de l'entrada, i en la categoria hi ha la marca de plural.

setrillers *f. pl.*

serradures *f. pl.* / **serradís** *m.*

Si l'entrada té sentits singulars i sentits plurals, la forma de l'entrada és singular i s'indica el plural en la categoria de l'accepció o accepcions pertinents.

encant²⁽¹⁾ *m.* 'venda pública d'objectes a qui en dona més'

encant²⁽²⁾ *m. pl.* / **mercadillo** *m.*

Si un sentit s'utilitza més en plural que en singular, la indicació de plural s'especifica entre parèntesis al costat de la categoria.

pantaló *m. (pl.)*

8.1.5. Representació dels verbs pronominals

Si un verb només és entrada per a un ús pronominal, el pronom és explícit en la forma de l'entrada, i en la categoria hi ha la marca de pronominal.

empassar-se *v. tr. pron.* / **deglutir**[↑] *v. tr.* / **engolir** *v. tr. i tr. pron.* / **enviar**⁽²⁾ / **engullir** *v. tr. i tr. pron.* / **tragar-se**

rebel·lar-se *v. intr. pron.*

Si el verb té sentits pronominals i sentits no pronominals, la forma de l'entrada és sense el pronom i s'indica l'ús pronominal en la categoria de l'accepció o accepcions pertinents:

molestar₍₁₎ v. *tr.* 'donar, causar, molèstia (a algú)' / **empipar**₍₂₎ / **empudegar**₍₂₎ / **fastiguejar**
molestar₍₂₎ v. *intr. pron.* 'sentir-se ofès'

Excepcionalment, no segueixen aquest criteri els verbs pronominals que porten un complement explicatiu; en aquests casos, el pronom és explícit en la forma de l'entrada (encara que el verb tingui sentits no pronominals) per a facilitar la lectura del sentit.

enlairar₍₁₎ v. *tr.* i *intr. pron.*
enlairar-se₍₂₎ (un avió) v. *intr. pron.* / **envolar-se** / ~~**despegar**~~ v. *intr.*

Tampoc no segueixen aquest criteri els verbs **anar-se'n** i **entrar-se'n**, on la combinació dels dos pronoms justifica que siguin explícits en la forma de l'entrada.

8.1.6. Informació morfològica

La informació morfològica que s'associa a una entrada és de la mateixa naturalesa de la informació que recull el DIEC2 (plurals irregulars, invariabilitat quant al nombre) i es marca entre claudàtors després de la categoria.

fricandó m. [*pl.* -ós]
motocròs m. [*inv.*]
antirobatori *adj.* [*inv.*] i m.

8.1.7. Llengua d'origen

Els estrangerismes porten explícita la indicació de la llengua d'origen. És una abreviatura entre claudàtors. Constitueixen una llista tancada. La relació de totes les llengües la trobareu a la llista de símbols i abreviatures.

8.1.8. Varietat dialectal

Quan una entrada o una subentrada està restringida a una àrea dialectal, porta explícita la marca que n'identifica el dialecte entre parèntesis: (B), *balear*; (C), *central*; (N), *nord-occidental*; (S), *septentrional*; (V), *valencià*. Per als mots del parlar d'Andorra la marca és (Andorra).

8.1.9. Definició

Quan una entrada o una subentrada ha de dur definició (distinció de sentits diferents d'un mot, entrades o sentits no documentats al DIEC2), aquesta conté la informació mínima necessària per a restringir el sentit pertinent. Pot ésser:

— Una definició sintètica: un hiperònim pot ésser suficient per a desambiguar el sentit del mot, per exemple: **gall**₍₂₎ *m.* 'peix'.

— Una perífrasi que expressa de manera conjunta el significat: des d'una fórmula simple de classificació, per exemple: **kèntia** *f.* 'tipus de palmera', fins a una definició més desenvolupada, per exemple: **esquena**₍₂₎ *f.* 'part oposada al tall d'una eina tallant'. En entrades sense documentació al DIEC2, les definicions acostumen a ésser més desenvolupades, per exemple: **paparazzi*** *m. i f.* [it.] 'fotògraf especialitzat a obtenir fotografies sensacionalistes de persones famoses'.

Les definicions de verbs o d'adjectius a vegades contenen arguments que ajuden a entendre la construcció sintàctica o la combinatòria semàntica. La manera d'explicitar aquests arguments és: el subjecte d'un verb se separa amb una coma; el complement directe d'un verb o la restricció d'un adjectiu, s'especifiquen entre parèntesis.

esgaripar₍₂₎ *v. intr.* 'un ocell nocturn, fer crits'

escurar₍₁₎ *v. tr.* 'netejar (un receptacle, un conducte) llevant-ne la brutícia adherida'

esportiu₍₂₎ **-iva** *adj.* '(calçat, roba) còmode i que denota informalitat' / **esport**₍₂₎

En alguns casos, una entrada pot tenir dues definicions, que estrictament corresponen a dos sentits del mot, però que per la relació semàntica que tenen s'han ajuntat en una sola entrada i queden separades per un punt i coma (;).

record₍₁₎ *m.* 'fet de recordar; la cosa que hom recorda' / **memòria**₍₂₎ *f.*

Malgrat que no hi ha marques específiques d'àrea temàtica, en algunes entrades, sobretot les de lèxic especialitzat (esports, informàtica, etc.), s'especifica al principi de la definició l'àrea a la qual pertany el mot.

pàdoc* *m.* 'en els esports de motor, zona de concentració dels vehicles i serveis tècnics'

paquet₍₃₎ *m.* 'en informàtica, conjunt de dades considerades com un tot'

8.2. INFORMACIÓ D'UNA SÈRIE D'ENTRADES

Des del punt de vista de la relació que s'estableix entre les unitats lèxiques, cada forma adopta una posició jeràrquica. La classificació és la següent:

forma única: no té (geo)sinònims

forma prioritària: és la forma principal d'un grup de (geo)sinònims

forma alternant: forma part d'un grup de (geo)sinònims, i no n'és la forma principal

variant: és una forma alternant que té una semblança formal amb la prioritària o amb una altra d'alternant.

La manera com es visualitzen les relacions d'una sèrie és la següent:

a) La forma prioritària només apareix en primera posició (en l'ordenació alfabètica general), i va seguida de formes alternants (separades amb /) o bé de variants (separades amb ,) que s'ordenen alfabèticament. Si hi ha formes no admeses van al final del grup.

b) Una forma alternant va precedida d'una forma (separada amb /) i quan és en primera posició (en l'ordenació alfabètica general) remet a la forma prioritària (\Rightarrow) (quan l'alternança és només entre dues formes, pot ser que estiguin al mateix nivell).

c) Una variant va precedida d'una forma (separada amb ,) i quan és en primera posició (en l'ordenació alfabètica general) remet a la forma prioritària (\Rightarrow).

D'una manera esquemàtica:

forma única

forma prioritària / forma **alternant** 1 / 2 / 3... / n / **variant** 1, 2, 3..., n / forma **no admesa**

forma alternant \Rightarrow forma prioritària

variant \Rightarrow forma prioritària

forma no admesa \Rightarrow forma prioritària